

Halvårsrapport om forbruker-, oppvekst- og likestillingssaker våren 2025

Spesialutsending for forbruker-, oppvekst- og likestillingssaker Marie Osnes

Under gjøres det i korte trekk opp status på forbruker-, oppvekst-, og likestillingsfeltet som omtaler noen av de viktigste utviklingene fra halvåret som er gått, og hva vi har i vente fremover. Oversikten er på ingen måte uttømmende, men gir et øyeblikksbilde.

Europa fortsetter å være preget av alvor gitt de nye geopolitiske realitetene med krig og konflikter på flere fronter, herunder en utfordrende relasjon til Kina og Trumps innføring av økte tollsatser. Kommisjonspresident Ursula von der Leyen sa i en tale til Europaparlamentet i slutten av januar at vi er inne i en ny æra med hard, geostrategisk konkurranse. Den nye dynamikken kommer til å prege relasjonene til globale aktører ifølge henne. Samtidig står Europas verdier fast, men det kreves endring for å forsvare demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene, i tillegg til Europas uavhengighet, sikkerhet og økonomi. Dette bakteppet er medvirkende til at Kommisjonen har lagt frem et ras av nye strategier og meddelelser som skal bidra til å styrke EUs sikkerhet og beredskap (herunder Beredskapsunionsstrategien i mars). Videre la Kommisjonen frem konkurranseevnekompasset tidligere i år, som fastslår at Europas «frihet, sikkerhet og autonomi er mer enn noen gang avhengig av vår evne til nyskaping, konkurranse og vekst». En annen viktig prioritering for Europakommisjonen er arbeidet med å utarbeide EUs «demokratiskjold» som skal bidra til å motvirke desinformasjon og utenlandsk informasjonsmanipulering og innblanding, sikre frie og rettferdige valg, styrke den sivile motstandskraften og fremme borgernes deltakelse og engasjement.

Ikke bare Kommisjonen, men også rådsformannskapene har satt sikkerhet og konkurranseevne som hovedprioriteringer, først Polen og nå Danmark. Sistnevnte retter også økt søkelys mot at grønn omstilling kan bidra til konkurranseevne.

10. juli overlevde von der Leyens Kommisjon et mistillitsvotum. Mistillitsforslaget som var blitt reist av den rumenske europaparlamentariker Gheorghe Piperea (ECR, ytre høyre), med støtte fra de påkrevde ti prosentene av europaparlamentarikerne (MEPer), baserte seg hovedsakelig på manglende åpenhet rundt vaksineanskaffelser under koronapandemien og behandlingen av den såkalte gjenopprettings- og motstandskraftfasiliteten (RRF) fra det forrige mandatet til von der Leyen. Flere MEPer benyttet likevel sin taletid under plenumssesjonen til å ytre sin misnøye med von der Leyens styresett (makten er for sentralisert hos henne), at politikken hun fører har beveget seg mer mot (ytre) høyre særlig i spørsmål knyttet til grønn omstilling (ambisjonsnivået er senket), og at von der Leyen og hennes partisammenslutning EPP (sentrum-høyre) søker flertall mot ytre høyre. Særlig det siste mener sosialdemokratene S&D og de liberale Renew at underminerer grunnlaget som gjorde at S&D og Renew ga sin støtte og stemte for von der Leyen-kommisjonen i fjor. Von der Leyen selv tok en hardere tone enn vanlig i plenum og mente

mistillitsforslaget var et «ekstremistisk» forsøk fra Piperea på å skape splid blant institusjonene, og underminere de proeuropeiske kreftene. Hun var også tydelig på at man måtte respektere resultatene fra Europaparlamentsvalget i fjor og at den politiske balansen var en annen nå. Kommisjonspresidenten med kollegiet kan bli sittende, men debatten understreker at det er et mer krevende og polarisert politisk landskap å navigere for von der Leyen nå sammenlignet med forrige kommisjonsperiode.

På **forbrukerfeltet** er man både inne i en fase hvor man skal stake ut retningen for den neste femårsperioden, samtidig som man avslutter lovgivningssaker fra forrige periode. Av gjenstående rettsakter er revidering av tvisteløsningsdirektivet (ADR) nærmest mål ved at en politisk enighet ble fremforhandlet mot slutten av det polske rådsformannskapet i slutten av juni. Enigheten må fremdeles formaliseres. Revidering av pakkereisedirektivet har kommet et skritt nærmere oppstart av trilogforhandlinger nå som komitéen IMCO har foreslått et forhandlingsmandat som Europaparlamentet skal stemme over til høsten. Mindre rett frem er behandlingen av direktivforslaget om miljømerking («Green Claims»). I slutten av juni ble trilogforhandlingene satt på vent etter at Kommisjonen ved en inkurie sa at de skulle trekke forslaget, og det manglet støtte for forslaget i Rådet etter at Italia trakk sin støtte. Saken er et eksempel på misnøye som ble tatt opp under plenumsdebatten tilknyttet mistillitsforslaget. Det er uvisst om det danske rådsformannskapet skal forsøke å gjenoppta forhandlingene.

Av nyere saker er netthandel noe som får mer politisk oppmerksomhet på EU-nivå. I begynnelsen av februar la Kommisjonen frem en meddelelse om en verktøykasse for trygg og bærekraftig netthandel; en helhetlig tilnærming for å håndtere utfordringer knyttet til netthandel herunder manglende overholdelse av krav til miljø, helse og sikkerhet. Også Europaparlamentet har flagget dette som en utfordring; i begynnelsen av juli vedtok de en egeninitiert rapport som tar opp de samme problemstillingene.

Forbrukerkommissæren Michael McGrath ga under forbrukertoppmøtet i slutten av mai et innblikk i hvilke tre overordnede prioriteringer han har satt seg for sin kommissærperiode; 1) få på plass en god strategi for forbrukere i det indre marked, 2) håndheving av forbrukerregelverket, og 3) lansere «Digital Fairness Act» (DFA) - en rettsakt som er ment å tette hullene i forbrukervern på det digitale. DFA kommer til å bygge på «fitness check» som kom i fjor høst og Kommisjonen planlegger en høring av DFA i 2025.

Mer overordnet ligger høringen for å gi innspill til Consumer Agenda 2025-2030 og handlingsplanen for forbrukere i det indre marked ute, med frist 31. august.

Sist, men ikke minst, er forenkling en prioritet for EU fremover og en rekke forenklingsspakker, eller såkalte omnibus, er blir lagt frem. Dette skal bidra til å sikre et mer konkurransedyktig Europa og fjerne hindringer («red tape») for næringsdrivende. Den første omnibuspakken foreslår en rekke endringer av direktivene om bæringskraftrapportering og aktsomhetskrav. I den forbindelse har Norge spilt inn erfaringer fra åpenhetsloven til Kommisjonen. Rådet har kommet med sitt forhandlingsmandat («general approach») til omnibus 1, mens Europaparlamentet er ventet å vedta sin posisjon i høst. Danmark vil kunne starte opp forhandlingene etter det.

På **oppvekstfeltet** er beskyttelse av barn på nett en sak som får økt oppmerksomhet i Kommisjonen, Europaparlamentet og Rådet. Temaer som aldersverifisering og aldersgrenser i

sosiale medier har vært oppe til debatt i et par ministermøter, og europaparlamentariker Christel Schaldemose er i sluttfasen av å ferdigstille en rapport om beskyttelse av barn på nett. Både barne- og familieminister Lene Vågslid og digitaliseringsminister Karianne Tung hadde møter med Schaldemose i våres og snakket om beskyttelse av barn på nett, og Vågslid tok temaet opp med kommissær Glenn Micallef i et møte i mars. Årets forbrukertoppmøte («Consumer Summit») hadde en paneldebatt om å skape et trygt digitalt marked for unge forbrukere. Den ovennevnte DFA vil antagelig også se på beskyttelse av barn som forbrukere i det digitale.

14. mai publiserte Kommisjonen [retningslinjene](#) for gjennomføring av bestemmelsene i artikkel 28 i digital tjenesteforordning (DSA), som retter seg mot beskyttelse av barn. Samme dag publiserte Kommisjonen en [aldersverifiseringsapp](#), som medlemsland kan bruke og tilpasse for å sjekke brukeres alder. Denne såkalte «mini wallet» skal være kompatibel med EUs digitale lommebok som rulles ut i 2026.

Det er utfordrende tider for **likestilling og ikke-diskriminering**. Direktøren for EUs FRA (Fundamental Rights Agency), Sirpa Rautio sa i forbindelse med at FRAs 2025-rapport ble lagt frem, at «grunnleggende rettigheter i Europa møter voksende og alvorlige utfordringer». Rapporten viser til trusler mot demokratiet, økning i vold mot kvinner, og omfattende og økende diskriminering mot muslimer, jøder, mørkhudede, og LHBT+-personer. Tilbakeslag var også et ord som ble gjentatt ofte under ulike markeringer av den internasjonale kvinnedagen i Brussel i begynnelsen av mars. Samtidig finnes det politiske krefter som fortsatt er villige til å slå et slag for likestilling. Kommissær Hadja Lahbib la frem et veikart for likestilling i mars med en erklæring om åtte prinsipper om et kjønnslikestilt samfunn. Videre er Kommisjonen i prosess med å fornye strategien for LHBTI og for antirasisme, begge ventet mot slutten av året. Neste år står strategien for kjønnslikestilling for tur. Utover det, er medlemslandene i prosess med å gjennomføre rettsakter som ble vedtatt under forrige kommisjonsperiode, slik at Kommisjonen vil, hovedsakelig, være i en håndhevingsmodus i nærmeste fremtid. Likebehandlingsdirektivet (forslag fra 2008) er i limbo etter at Kommisjonen annonserte i 2025-arbeidsprogrammet at direktivet skulle trekkes. Både Rådet og Europaparlamentet har uttalt seg i ulike sammenhenger om at de ønsker at forslaget fortsatt skal behandles, og det er uvisst når en endelig beslutning fra Kommisjonen vil foreligge. Likestilling i det digitale var tema på det uformelle likestillingsministtermøtet i Warszawa i april, hvor også statsråd Lubna Jaffery deltok og holdt innlegg. I slutten av juni vedtok EUs ministre rådskonklusjoner for å fremme kjønnslikestilling i den KI-drevne tidsalder.

Helt til slutt; neste langtidsbudsjett (MFF) for EU kommer til å få mye oppmerksomhet etter den planlagte fremleggelsen 16. juli. Det er en lang vei frem til vedtak og «oppstart» i 2028. Som en tidligere kommissær Johannes Hahn med ansvaret for budsjettet sa det, «budsjettet er politikk nedfelt i tall».

Brussel, 15.07.2025